

Vergaderjaar 2018–2019

35 000 XVII

Vaststelling van de begrotingsstaat van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (XVII) voor het jaar 2019

Nr. 73

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 juli 2019

Hierbij ontvangt u het verslag van de economische missies en inkomende bezoeken die plaatshadden in de tweede helft van 2018¹. De nadruk ligt op economische missies en bezoeken met (meereizend) bedrijfsleven onder leiding van bewindslieden.

De uitgaande missies betroffen Polen, Duitsland (en marge bezoek koninklijk paar), Indonesië, Colombia en België. Daarnaast waren er economische programmaonderdelen en marge van de inkomende bezoeken van de Indiase delegatie op gebied van Smart Cities als ook van het bezoek van premier Li uit China en van de staatsbezoeken van de president van Singapore, Halimah Jacob en de president van Kaapverdië, Jorge Carlos Fonseca. Verder was Nederland door de Staatssecretaris van I&W vertegenwoordigd bij de Global Climate Action Summit (GCAS) in de VS en reisde de Start-up Envoy naar twee start-up beurzen in Portugal en Finland.

Missies zijn onderdeel van een breed pakket van dienstverlening van de overheid met als doel internationalisering van Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen. Enkele uitgangspunten hierbij zijn:

- De economische missies en werkbezoeken vinden plaats binnen de kaders zoals neergelegd in de Handelsagenda d.d. 5 oktober jl. (Kamerstuk 34 952, nr. 30) en BHOS beleidsnota «Investeren in perspectief – Goed voor de Wereld, goed voor Nederland» (Kamerstuk 34 952, nr. 1).
- Gekozen is voor die landen die sterk bijdragen aan ons internationale verdien- en/of innovatievermogen. Daarnaast wordt de deelname bevorderd van specifieke doelgroepen die groot potentieel hebben om te internationaliseren (mkb, startups/scale-ups en vrouwelijke

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

- ondernemers) en van bedrijven die met hun activiteiten bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen.
- De Nederlandse kennis en expertise sluit aan bij de SDG-verdienkans tijdens deze missies, zoals zichtbaar gemaakt in deze rapportages.
  - Meetbaarheid van resultaten is relevant om inzicht te krijgen in de effectiviteit van de missies. Missies uitgevoerd door RVO worden na 3 maanden geëvalueerd. Bevindingen worden gebruikt om nieuwe missies te verbeteren.

Hieronder vindt u een omschrijving van de georganiseerde **uitgaande missies**.

Polen

Het economisch programma van de missie naar Polen was gericht op transport, logistiek en water/maritiem. Versterking van de handelsbetrekkingen en samenwerking op deze terreinen zal een bijdrage leveren aan verduurzaming en klimaatadaptie (SDG 6, 9, 13). Polen maakt deel uit van de top-25 prioritaire markten waarmee Nederland de economische relatie wil intensiveren en verdiepen. Tijdens deze missie zijn meer dan 100 matchmaking gesprekken georganiseerd en zijn contacten gelegd voor meer samenwerking. Er werden intentieverklaringen tussen Ministers getekend op gebied van watermanagement en van klimaatadaptie/resilient cities. Nederlandse baggeraars hebben opdrachten binnen gehaald om de vaargeul van Swinoujście-Szczecin te moderniseren en de toegang van de Haven van Police te verdiepen en verbreden.

Duitsland

Het economisch programma in de Duitse deelstaten Rijnland-Palts en Saarland vond plaats in het kader van het uitgaande Staatsbezoek en stond in het teken van Life Sciences&Health (LSH), digitalisering (zoals EHealth), wijnbouw en binnenvaart (SDG 3,9,11). Tachtig bedrijven en kennisinstellingen uit deze sectoren namen deel. Nederland is de grootste exporteur naar Rijnland-Palts en op basis van handelsvolume na Frankrijk de belangrijkste handelspartner. De missie zorgde naast ondertekening van 3 Memoranda of Understanding (MoU) op het gebied van LSH en 3 MoU's op het gebied van veilige en digitale industrie ondertekend ook voor verdere samenwerking en projecten bijvoorbeeld met het Duitse Ministerie van Economische Zaken BMWi. Verder is een samenwerkingsverband getekend door het Nederlandse Platform Smart Industry met resp. het Platform Industrie 4.0 en Smart Factory Kaiserslautern.

Indonesië

Het bezoek aan Indonesië combineerde deelname aan de ministeriele bijeenkomst Global Health Security Agenda (GHSA) te Bali met een economische missie naar Surabaya en Jakarta (SDG 3). Aan de economische missie namen 16 bedrijven en kennisinstellingen deel. De bilaterale relatie met Indonesië is versterkt en vervolgspraken zijn gemaakt voor bezoeken van Indonesië aan Nederland in februari (GHSA-meeting) en maart (uitwerking getekende MoU) dit jaar. In het ondertekende MoU met de Minister van Gezondheid zijn de voor Nederland belangrijke thema's global health en antibiotica resistentie opgenomen.

Colombia

Deze koninkrijksbrede missie stond in het teken van het aanhalen van banden met de nieuwe Colombiaanse regering en het bevorderen van Nederlandse handelsbelangen. Meerdere onderwerpen gerelateerd aan internationaal maatschappelijk ondernemen stonden op het programma zoals palmolie/effect op milieu, gezondheidszorg op het platteland, voeden van grote en snelgroeiende steden, mobiliteit grote steden (SDG 3, 9, 11, 12). De missie leidde tot ondertekening van 10 contracten, MoU's, en intentieverklaringen. Ook werd toegang verkregen tot Colombiaanse markt voor aantal producten (appels, peren, varkensvlees).

België

Vrouwelijk ondernemerschap stond centraal in deze kleine missie van 20 vrouwelijke Nederlandse en 10 Belgische deelnemers (SDG 3). De missie was een goede gelegenheid om contacten te versterken en expertise uit te wisselen op het gebied van financieringsmogelijkheden, en het inzetten van netwerken. Ook leverde de missie inspiratie voor het opzetten van de Dutch Female Entrepreneurship Academy en organiseerde TEDxAmsterdamWomen een reis naar Silicon Valley in april waar vrouwelijk ondernemerschap centraal stond.

Inkomende bezoeken

India

Dit inkomende bezoek in het kader van Smart Cities gaf kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven om te onderzoeken waar Nederland technische ondersteuning kan geven in de Indiase steden Karnal, Agra, Dharamshala (SDG 11). Het bezoek resulteerde in een versterkte bilaterale relatie, nieuwe contacten en kansen om een PIB-programma te starten gericht op Smart Cities.

China

Het bezoek van de Chinese premier Li Keqiang in oktober aan Nederland volgde op een bezoek van Nederlandse zijde (waaronder premier Rutte, Ministers Kaag, Schouten en Bruins) aan China in april 2018. Het was 14 jaar geleden dat een Chinese premier Nederland bezocht. Naast klimaatverandering, en duurzame stedelijke ontwikkeling is China vooral geïnteresseerd in de Nederlandse aanpak op het gebied van ouderenzorg (SDG 3, 11, 13). Rond deze onderwerpen vinden Nederland en China elkaar in delen van expertise en samenwerking. Naast ondertekening van G2G overeenkomsten en B2B MOU's zijn de banden met China verstevigd en is dialoog op gang gebracht over onder meer handelsliberalisering, gelijk speelveld en markttoegang.

Singapore

Singapore beschouwt Nederland als een betrouwbare partner op SDG-gerelateerde gebieden als water, havenlogistiek, circulaire economie en glastuinbouw (SDG 6,9,12). Op verschillende terreinen bleek dat er sprake is van een gelijkwaardig partnerschap waarbij Nederland ook vernieuwingen in Singapore interessant vindt. Dit inkomend staatsbezoek gaf aanleiding tot aanzetten voor meer samenwerking op het gebied van social inclusion, met een belangrijke rol voor startups. Er zijn 10 MoU's getekend op terreinen als water, maritiem, circulaire economie, agrofood, onderwijs, douane.

Kaapverdië

Dit inkomende staatsbezoek met de focus op blue economy tekende de hoge ambities van Kaapverdië op het gebied van opwekking van duurzame energie, een efficiënte maritieme infrastructuur en werkgelegenheid (SDG 7,8,9).

Naast het delen van ervaringen, leidde de missie ook tot enkele projecten ter ondersteuning van lokale ondernemers in Kaapverdië. Het staatsbezoek bood gelegenheid voor de ondertekening van een MoU door de voetbalbonden uit beide landen voor samenwerking op gebied van trainingen en life skills.

Een meer uitgebreide beschrijving van bovenstaande missies en bezoeken vindt u in de bijlage «Rapportage tweede helft 2018»².

Verenigde Staten

De Global Climate Action Summit (GCAS) in San Francisco bood de Nederlandse delegatie (waaronder 53 bedrijven) onder leiding van Staatssecretaris Van Veldhoven de mogelijkheid om circulaire economie en schoon transport onder de aandacht te brengen (SDG 9,12). De bijeenkomst was voor Nederland een succes door de drukbezochte vier affiliate events en de ondertekening van een zestal MoU/Lol's op klimaatgebied (SDG 13).

Startup beurzen (Portugal en Finland)

Startups en scale-ups zijn van belang voor de innovatiekracht en de productiviteitsgroei van de Nederlandse economie en leveren innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen wereldwijd (SDG 8,9). Deelname van Nederlandse startups en scale-ups aan verschillende beurzen helpt bij het internationaliseren van deelnemers. Het aanwezige Holland Paviljoen op de Web Summit (Tech beurs voor ICT) in Lissabon gaf de mogelijkheid voor succesvolle matchmaking en contacten met internationale investeerders. Deelname aan de Tech startupbeurs Slush te Helsinki leidde eveneens veel leads en contacten voor meereizende Nederlandse startups. Op beide beurzen werd ook ingezet op het aantrekken van buitenlandse startups, scale-ups en talent naar Nederland.

Terugblik en lessen

Bovengenoemde economische missies droegen bij aan de toegang voor Nederlandse bedrijven tot buitenlandse markten en van buitenlandse bedrijven tot de Nederlandse markt. Inzet op de SDGs en de focus op activiteiten van bedrijven die bijdragen aan de oplossing van maatschappelijke uitdagingen, biedt onze ondernemingen omvangrijke verdienkansen in zowel gevestigde als opkomende markten. Dit vergt maatwerk. Niet alleen voor de manier waarop Nederland haar kennis en expertise laat aansluiten op de SDG-verdienkansen maar ook voor de benadering van ondernemers die de overheid extra nodig hebben zoals mkb'ers, startups, scale-ups en vrouwelijke ondernemers.

Voor het succes van missies is van belang dat overheden, bedrijven en kennisinstellingen samenwerken om prioritering aan te brengen. Ook geldt dat missies flexibel moeten kunnen worden ingezet om effectief in een land te kunnen zijn; variaties in, en elkaar versterkende werkbezoeken en missies kunnen economische samenwerking een stimulans geven,

---

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

zeker in grote markten zoals in China, Duitsland, India waar veel Nederlandse partijen actief zijn.

Tenslotte is ook de ondersteuning van het postennetwerk essentieel voor effectieve economische diplomatie. Begin 2019 is dit ook erkend door de waardering die het bedrijfsleven aan het Nederlandse ambassade netwerk heeft toegekend (cijfer 9,3).

Evaluaties

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland evalueert 3 maanden na afloop alle door hen georganiseerde economische missies. Het betreft hier de missies naar Polen, Duitsland, Indonesië en Colombia (zie bijlage³).

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
S.A.M. Kaag

---

³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl